

فعالیت سازمان های مردم نهاد در سایت زابل پروژه منارید

سازمان های مردم نهاد توسعه یاران مهر و انجمن پایشگران محیط زیست (پاما)

گزارش شماره (۱)

فهرست مطالب:

- ۱- تدارک و برنامه ریزی و کلیات مرتبط با بازدید
- ۲- بازدید عمومی از سایت
- ۳- برگزاری نشست با کارشناسان و مسئولین دولتی و غیر دولتی مرتبط و ذینفع در پروژه منارید
- ۴- برگزاری نشست با نمایندگان شورا و معتمدین روستاهای منطقه
- ۵- معرفی سمن و پروژه به اهالی روستاها و ثبت نام برای تشکیل سازمان محلی
- ۶- انتخاب دفتر محلی سمن
- ۷- سایر بازدیدها و ملاقات ها

۱- تدارک و برنامه ریزی و کلیات مرتبط با بازدید

اولین بازدید و شروع فعالیت مشارکت مردمی در سایت زابل پروژه منارید از تاریخ دوشنبه ۹۱/۳/۲۲ تا جمعه ۹۱/۳/۲۶ صورت گرفت.

سایت مورد نظر در بخشی از محدوده شهرستان زابل قرار گرفته است که از شرق به جاده زابل ت زاهدان، از غرب به کوه خواجه و دریاچه هامون، از شمال به رودخانه سیستان و از جنوب به کانال آبرسانی محدود می شود. محدوده مورد نظر در نقشه شماره ۱ به نمایش گذارده شده است. در این سایت مجموعاً ۵ مرکز شامل سه روستای کیخا، سنچولی و ده بلند، یک شهر به نام هامون شهر و یک منطقه عشایر نشین در حاشیه دریاچه هامون، برای فعالیت مشارکت مردمی از جانب پروژه منارید پیش بینی و انتخاب شده است. نقشه شماره ۱ مکان این سایت و موقعیت روستا، شهر و موقعیت تقریبی استقرار عشایر در جنب دریاچه هامون را نمایش می دهد.

تیم سازمان غیر دولتی متشکل از ۵ عضو خانم‌ها میترا البرزی منش، مهدیه نصرتی، هما احمدی و آقایان اسماعیل حمیدی و حبیب کریمیان بود.

هماهنگ کننده استانی پروژه منارید آقای مهندس سرگزی در کلیه مراحل فعالیت و بازدیدها تیم را همراهی نمودند.

فعالیت های پیش بینی شده برای این بازدید با ارسال نامه و تماس تلفنی با مهندس سرگزی (هماهنگ کننده استانی پروژه منارید) و سرکارخانم پورشاد (کارشناس ظرفیت سازی پروژه منارید) هماهنگ و برنامه ریزی شد. این فعالیت ها شامل موارد زیر بود:

- بازدید کلی و عمومی از سایت پیش بینی شده و روستاها و مراکز جمعیتی مستقر در آن
- برگزاری نشست جهت معرفی، تشریح اهداف و روش کار سازمان غیر دولتی در جلب مشارکت جامعه محلی و تشکیل سازمان های محلی در پروژه منارید، برای کارشناسان و مسئولین دولتی و غیر دولتی مرتبط و ذینفع با پروژه منارید.
- برگزاری نشست با معتمدین، مسئولین شورا و ریش سفیدان روستا جهت تشریح پروژه و درخواست تشکیل نشست در مساجد یا سایر مکان های عمومی برای تشریح پروژه برای اهالی روستاها
- حضور در سایت های پیش بینی شده، معرفی سازمان غیر دولتی و پروژه و تشریح فعالیت تشکیل سازمان محلی، در مساجد برای اهالی روستا، و در صورت ممکن، ثبت نام از داوطلبین برای حضور در سازمان های محلی خانم‌ها و آقایان.
- مشخص نمودن مکانی مناسب برای ایجاد دفتر محلی برای فعالیت سازمان غیر دولتی و سازمان های محلی

۲- بازدید عمومی از سایت

در روز سه شنبه ۲۳ تیر ماه، تیم مشارکت مردمی به همراه آقای سرگزی به محدوده سایت مورد نظر رفته و با گشتی در روستاهای مورد نظر و بازدید از محدوده روستاها و مکان استقرار عشایر تصویری کلی و عمومی از منطقه، کاربری اراضی، مکان استقرار عشایر، امکانات و تسهیلات موجود مانند جاده های دسترسی و مواردی مشابه، در حد یک بازدید عمومی از منطقه کسب نمودند. مزارع و کشت موجود در مزارع، دام ها و دامداریها، نحوه حفاظت از مزارع با استفاده از بادشکن هایی از گز، همراه با ایجاد تلهایی از خاک در اطراف مزارع، پالیزهای خربزه ت در گویش اهالی منطقه، از اصطلاح پالیز به

جای جالیز استفاده می شود-، پوشش گیاهی مراتع، پس روی دریاچه هامون و تبدیل شدن بخشی از دریاچه به محیط تالابی و یا مراتع تالابی با گیاهان شور پسند و چرای دام در میان آن ها، ایجاد گز زاری قابل توجه در بستر عقب نشینی کرده هامون و وجود کوه خواجه با آثار باستانی و مذهبی، از تصاویری بود که در این بازدید عمومی می توانست مورد توجه قرار گیرد. تصاویر زیر نشانی از تصاویر کلی و اولیه می باشد:

نمونه هایی از بادشکن های مزارع از پشته های خاک به همراه درختان گز و یا با استفاده از حصار ایجاد شده از نی

نمایی از پوشش عمومی مراتع در منطقه

نمایی از دریاچه هامون، محیط تالابی، مراتع مرطوب و گزارهای آن

نمایی از معماری و وضعیت عمومی روستاهای منطقه

از دیگر موارد قابل توجه وجود میراث تاریخی، فرهنگی و مذهبی کوه خواجه در انتهای سایت بود. در این کوه علاوه بر آثار تاریخی بسیار با ارزش باقی مانده از عهد اشکانیان و سایر دوره های تاریخی، یک زیارتگاه مورد توجه اهالی زابل نیز استقرار دارد که در مواقع خاص مانند تعطیلات نوروز با ازدهام جمعیت و زائر مواجه است. به همین جهت سازمان میراث فرهنگی تاسیسات محدودی در حد چند آلاچیق با الهام از معماری بومی در منطقه ایجاد نموده است. بر اساس بیانات آقای سرگزی در نوروز سال ۹۱ حدود ۳۰۰۰۰ بازدید کننده فقط در روزهای ۱۲ و ۱۳ فروردین وارد این مکان شده است.

نمایی از کوه خواجه آثار تاریخی و آلاچیق های آن

در حین بازدید آقای سرگزی توضیحات مفیدی در زمینه معیشت اهالی و شیوه های کسب درآمد، اشتغال، مشکلات منطقه در زمینه منابع طبیعی، حوادث طبیعی مهم در منطقه مانند سیل سال ۶۹-۷۰ و خشکسالی مداوم از سال ۷۷ تا کنون که موجب ایجاد تغییراتی در منطقه شده است بیان نمودند. از جمله این تغییرات مهم می توان به تجمیع ۱۹ روستای سیل زده در مکانی که امروز به هامون شهر تبدیل شده است اشاره نمود. لازم به ذکر است که سازمان غیر دولتی در برنامه های آتی خود و با استفاده از روش ارزیابی مشارکتی روستایی (PRA) اقدام به جمع آوری اطلاعات شناخت از روستاها، روند یابی تغییرات، شناخت منابع، استخراج درخت مشکلات، راه حل های پیشنهادی برای حل مشکلات و موارد مشابه می نماید. کلیه این اطلاعات توسط جامعه محلی و با مشارکت خود آن ها تهیه و ارائه خواهد شد. ارزیابی مشارکتی روستایی (PRA) تسهیل کننده جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات توسط جامعه محلی و برای خودآگاهی خود آن هاست. تاکید روش PRA بر دانش محلی است و جوامع را در فهرست کردن ارزش ها و دارایی ها، روند تغییرات مثبت و منفی، پایش و طراحی مدیریت منابع محلی، درگیر می نماید. به این جهت که اجرای PRA، یک روند مشارکتی و با همراهی جامعه می باشد، تقویت کننده نقش جامعه است و کمک می کند تا نیازهای منابع و سیستم استفاده و مصرف پایدار شناخته شود.

۳- برگزاری نشست با کارشناسان و مسئولین دولتی و غیر دولتی مرتبط و ذینفع در

پروژه منارید

در روز سه شنبه ۲۳ خرداد ماه ساعت ۱۰:۳۰ در محل فرمانداری زابل نشستی با حضور فرماندار و کارشناسان و مدیران استانی سازمان های مرتبط با پروژه منارید و با حضور نمایندگان شوراهای روستاهای سنچولی، کیخا، ده بلند، شهردار هامون شهر، و نماینده یکی از طوایف عشایری ساکن در اطراف کوه خواجه و دریاچه هامون، برگزار شد.

در این نشست ابتدا آقای فرماندار در ارتباط با ضرورت اجرا و پیاده سازی پروژه منارید در زابل مواردی را یادآور شد، سپس آقای سرگزی ضمن درخواست از حاضرین برای معرفی خود، در مورد پروژه منارید و ضرورت تقویت و انسجام سازمانی به منظور مدیریت یکپارچه حوزه آبخیز و منابع طبیعی نکاتی را بیان نمود. سپس سپس آقای حمیدی با ارائه پاورپوینتی در مورد روش ها و شاخص های توسعه، توسعه پایدار، توسعه مشارکتی، چرایی آن، ضرورت حضور مردم و جوامع محلی در مراحل متفاوت اقدامات توسعه ای از نیازسنجی تا برنامه ریزی، اقدام و ارزیابی و فواید این حضور که منجر به اجرای موفق برنامه های توسعه ای

می شود، مطالبی را ارائه دادند. در پی، ضمن معرفی سازمان مردم نهاد بر تشکیل سازمان های محلی برای موفقیت اجرای پروژه منارید، با اشاره به تجارب موفق توسعه یاران مهر در پروژه های اجرا شده در شیرآباد زاهدان و سایر استان های کشور تاکید نمودند. پس از این ارائه از حاضران درخواست شد نظرات، پیشنهادات و سوال های خود را مطرح نمایند. از موارد بیان شده می توان به موارد زیر اشاره نمود:

اظهار نظرها و سوال ها:

- بیان مشکلات منابع طبیعی در زابل
- اشاره به توانمندی های زابل و سایت منارید، از جمله صنایع دستی و به ویژه قالی، وجود گونه های بومی دام و طیور مانند گاو سیستانی، گوسفند بلوچی و مرغ سیستانی از موارد مطرح شده بود.
- اشاره به دستاوردهای تجارب موفق بهره برداری از مشارکت مردمی از جمله طرح انتقال آب که با نظر سنجی از مردم پیشنهاد شده و اجرا و بهره برداری نیز به صورت مشارکتی بوده است. طرح بازنگری در شبکه شیواب و پشتاب نیز به صورت مشارکتی صورت گرفته است.
- بیان نمودند که مشابه روش بیان شده توسط سازمان مردم نهاد، در حسین آباد پورشه اجرا شده است. (این طرح نیاز به مشاهده و بررسی از جانب سمن خواهد داشت.)
- اشاره به بودجه بیابان زدایی در سال ۹۱ و این سوال که با وجود این بودجه های قابل توجه چه کاری توانسته ایم انجام دهیم؟
- بیان شد که فعالیت مشارکت مردمی چون از بالا به پایین نیست، کاری بسیار دشوار است و بیان شد که چرا از نیروی کارشناسی استان استفاده نمی شود؟
- به تجارب فعالیت سازمان های مردم نهادی که در کشورهایی مانند کنیا دیده بودند اشاره کردند. از جمله استفاده از انرژی بیوگاز در روستاها
- یکی از حاضرین با اشاره به این که تا کنون در رابطه با پروژه منارید سه جلسه برگزار شده است بیان کرد که امروز من منتظر بودم تا دستاوردهای اقدامات عملی پروژه را بشنوم. ایشان سوال کرد که تا کنون چه کرده اید؟
- یکی از مسئولین منابع طبیعی اشاره کرد که در سال ۹۰ برای روز درختکاری و هفته منابع طبیعی ۲۰۰ میلیون تومان نهال خریداری کردیم که همه را از خارج از استان و از تربت جام خریداری کردیم زیرا ما با مشکل قانونی واگذاری نهال کاری به مردم مواجه بودیم.
- گل خانه های ما به جهت گرانی سوخت از نظر اقتصادی پاسخگو نیستند.

• وظیفه این پروژه شناسایی مشکلات و یافتن راه حل های اجرایی برای آن است. (باید توجه نمود که توقعات از این طرح معقول و در حد توان اجرایی طرح باشد و همچنین توقعات از بخش فعالیت سمن ها)

• سازمان محیط زیست حق آبه ۶۰ میلیون مترمکعبی برای احیای تالاب هامون را تصویب کرده است ولی مشکلات هامون همچنان ادامه دارد و تغییری نکرده است. این موضوع باید بررسی شود. باید بررسی شود که برنامه احیای هامون چگونه است؟ کدام بخش از هامون قرار است احیا شود تا ما با زارعین و دامداران در مورد آن بتوانیم به توافق برسیم.

پیشنهادها:

• بهره برداری از سایت برای کشت گل خانه ای و پرورش نشا و نهال
• استفاده از انرژی های نو مانند انرژی خورشیدی در پایلوت هامون شهر
• با توجه به این که بحث ورمی کمپوست در استان مطرح است، از این فرصت در سایت بهره برداری شود.

• افزایش بوستان های محلی و کشت سبزیجات باغچه ای برای فروش و افزایش درآمد
• پرورش بوقلمون در منطقه بسیار سودآور بوده و دارای صرفه اقتصادی است.
• استفاده از کشت های ارگانیک
• واگذاری دار قالی
• استفاده از سیستم بیوگاز در سایت
• بهبود بازارچه های محلی
• پیشنهاد بازدید از طرح های موفق همکاری بین مسئولین و جامعه محلی از جمله طرح هایی که در این جلسه به آن ها اشاره شد.

• بازاریابی محصولات محلی. در این زمینه اشاره به تولید انبوه خربزه در منطقه شد.
• برای مشارکت در طرح منارید باید کارشناس ثابت از سازمان ها معرفی شود.
• جدول زمانی برگزاری جلسات منارید مشخص و به کارشناسان مشارکت کننده ابلاغ شود.

این نشست در حدود ساعت ۱۳ با توجه به ساعت نماز به اتمام رسید.

تصاویر زیر این نشست و شرکت کنندگان را نمایش می دهد.

۴- برگزاری نشست با نمایندگان شورا و معتمدین روستاهای منطقه:

از فرصت حضور نمایندگان روستاها در جلسه استفاده شد و در انتهای نشست، از آن ها دعوت شد تا در سالن باقی بمانند تا نظراتشان را در مورد شیوه اطلاع رسانی در مورد پروژه به اهالی روستا جويا شويم.

در حقيقت حضور معتمدین روستا در این جلسه، فرصتی فراهم نمود، تا آن ها با تشکل مردم نهاد آشنا شده، تا حدودی زمینه های اعتمادسازی فراهم شود و نسبت به مشارکت مردمی در روستاها، هدف از توسعه مشارکتی و ضرورت ها و محاسن آن برای جامعه محلی و هدف و شیوه تشکیل سازمان محلی، اطلاعاتی به دست آورند. در تبادل نظر صورت گرفته، این گونه به نظر رسید که آن ها با حضور سمن در روستای خود و شروع اقدامات توسعه مشارکتی ارتباط کافی برقرار نموده و آمادگی لازم برای تسهیل این امر را دارند. نمایندگان روستاهای کيخا (آقای حاج حسن کيخا)، سنچولی (آقای عباسعلی نوری سنچولی) و نیز نماینده طایفه عشایری حاضر در جلسه (آقای جان آبادی)، متعهد شدند با اطلاع رسانی به اهالی روستا و عشایر، آن ها را در مسجد یا مکان مناسب دیگر دعوت نمایند، تا نمایندگان سمن بتوانند به تشریح طرح بپردازند.

متأسفانه نماینده روستای ده بلند و شهردار هامون شهر که در این جلسه حضور داشتند، زودتر جلسه را ترک کرده بودند. به همین جهت از تمهیدات دیگری برای دریافت نظرات آن ها استفاده شد.

طی قرار تلفنی، در روز چهارشنبه ۹۱/۳/۲۴ به ملاقات شهردار هامون شهر رفتیم. در این نشست مشخص شد که آقای مهندس خمري، شهردار هامون شهر، اطلاعاتی در مورد ضرورت توسعه مشارکتی و نیز پروژه مناريد دارد. با این وجود اهداف توسعه مشارکتی، چرایی آن، ضرورت حضور مردم و جوامع محلی در مراحل متفاوت اقدامات توسعه ای از نیازسنجی تا برنامه ریزی، اقدام و ارزیابی و فواید این حضور که منجر به اجرای موفق برنامه های توسعه ای می شود، مجدداً به صورت مختصر تشریح شد و سمن های دست اندر کار پروژه و تجارب آن ها معرفی شدند. ایشان نیز توضیحاتی در مورد هامون شهر، نحوه شکل گیری آن، خانواده ها و طوایف ساکن در آن اشتغال غالب و موارد مشابه ارایه دادند.

ایشان بیان نمودند که در سال ۱۳۶۹ و پس از وقوع سیل مخرب در منطقه، با جانمایی مکان مناسب شهرک هامون شهر برای اسکان اهالی ۱۹ روستای آسیب دیده، ایجاد شد. در شرایط کنونی حدود ۵۰ فامیل مختلف در این شهر ساکن هستند و جمعیت آن حدود ۱۰۰۰۰ نفر می باشد. در واقع می توان این شهر را یک روستا شهر محسوب نمود. کشاورزی به علت محدودیت آب کاهش یافته و در حال

حاضر، اشتغال اهالی این شهر بیشتر صیادی، دامپروری، کارگری به صورت فصلی، قالی بافی، حصیربافی و پرده بافی می باشد.

یکی از مسایل قابل توجهی که ایشان مطرح کرد مقابله مسئولین شهرداری هادی شهر و سازمان محیط زیست در مورد نحوه احیای هامون می باشد. ایشان بیان نمود که شهرداری قصد گودبرداری از هامون جهت احیای آن را داشته که با مخالفت سازمان محیط زیست مواجه شده و این اقدام به صورت موقت متوقف شده است.

توافق شد که ایشان برای صبح پنجشنبه اهالی را در یکی از مساجد شهر دعوت نمایند.

برای حضور در روستای ده بلند با نماینده شورای روستا تلفنی هماهنگی شد. ایشان اطلاع دادند که برای روز پنج شنبه ساعت ۸:۳۰ اهالی را به مسجد روستا دعوت کرده اند.

۵- معرفی سمن و پروژه به اهالی روستاها و ثبت نام برای تشکیل سازمان محلی

دعوت از اهالی برای حضور در مساجد روستا توسط معتمدین و نمایندگان شورا، مسلماً سوالاتی را در ذهن آن ها ایجاد می کند. نمایندگان سمن می بایست با توضیحات کافی و با استفاده از زبانی ساده به این سوالات پاسخ بدهند. شاید مهم ترین سوال های قابل پیش بینی شامل موارد زیر باشند:

- این هایی که آمده اند، که هستند؟
- چرا اینجا هستند و چه کاری می خواهند انجام دهند؟

در سه روستا و شهر هامون ابتدا نمایندگان سمن به تشریح پاسخ های سوالات بالا پرداختند.

در پاسخ به این دو سوال اصلی مواردی که نمایندگان سمن بر روی آن تاکید داشتند به شرح زیر بود:

- تاکید بر غیر دولتی بودن سمن و عدم وابستگی به سازمان ها و ارگان های دولتی و بخش خصوصی و تشریح مفهوم غیر دولتی (لازم به ذکر است که در برخی موارد روستاییان تجارب ناموفقی از کلاهبرداری توسط بخش خصوصی و حضور آن ها برای راه اندازی فعالیت های اقتصادی مانند کارگاه خیاطی یا قالی بافی در روستاهای خود داشتند که ما را مجبور به بیان این نکته نمود که سازمان غیر دولتی مشابه بخش خصوصی که هدف آن کسب سود است، نمی باشد.)
- تشریح مبانی توسعه مشارکتی با تاکید بر موارد زیر
 - خواست بهبود زندگی و ایجاد تغییر و توسعه

- چگونگی اقدام برای آن شامل اقدامات فردی
 - فرارفتن از اقدامات فردی و لزوم دست یافتن به اقدام گروهی و بسیج محلی یا تشکیل سازمان محلی
 - لزوم وجود مشکلات، مسایل و خواسته های مشترک در میان اعضای یک سازمان محلی
 - لزوم خواست تغییر شرایط و ایجاد توسعه
 - بسیج امکانات و منابع محلی و استفاده از آنها در راه توسعه
 - شناخت مسایل و مشکلات محلی
 - ایجاد راهکار خدمت رسانی موثر در سطح محلی
 - برقراری مدیریت جمعی
 - توانمند کردن مردم محروم در جهت تشکیل سرمایه از طریق پس انداز و دسترسی به اعتبارات و در نتیجه افزایش درآمد آنها
 - توزیع عادلانه منافع توسعه
 - ایجاد حس مالکیت
 - دستیابی به اقتصاد متعادل
 - پایداری توسعه
 - ناکامل بودن برنامه ریزی توسط مسئولین دولتی بدون در نظر داشتن نظرات جامعه محلی و ناکافی بودن اهرم های جامعه محلی برای ایجاد توسعه بدون توجه به امکانات دولتی
- با تشریح مطالب بالا انگیزه ایجاد سازمان محلی در اهالی ایجاد شده و سپس وظایف سازمان محلی به شرح زیر تشریح شد.

- برنامه ریزی برای بهبود شرایط خانواده ها
- برنامه ریزی برای حل مشکلات محلی که در آن زندگی می کنند و فراتر از حل مشکلات خانوادگی است.
- اقدام سمن برای سازمان محلی ۱- تشکیل سازمان محلی ۲- ارایه آموزش های عمومی برای رییس و منشی و توسعه یار و آموزش های مهارتی به هر شکلی که سازمان محلی درخواست نماید. ۳- پشتیبانی و حمایت و جلب سازمان های حامی

سپس از اهالی خواسته شد که سوال های خود را مطرح نمایند:

در مجموع سوال های زیر مطرح و به آن ها پاسخ داده شد:

- چگونه با حضور در سازمان محلی زندگی هر خانواده بهتر می شود؟
- شرایط عضویت در سازمان محلی چیست؟
- سازمان محلی چگونه منظم می شود و آیا باید مسئولی داشته باشد؟
- ارتباط سازمان محلی با شوراها چیست؟
- با توجه به مشکلات مهم منطقه که خشک شدن هامون و کمبود آب است آیا سازمان محلی می تواند کاری انجام دهد؟

لازم به ذکر است که همه روستاییان حاضر در جلسات بر مشکل خشک شدن هامون و کمبود آب به عنوان مشکل اصلی خود تاکید داشتند.

در انتهای جلسات در روستاهای کیخا، سنچولی و ده بلند از اهالی داوطلب برای حضور در سازمان های محلی به تفکیک زنان و مردان ثبت نام به عمل آمد. تعداد افراد ثبت نام شده در سازمان های محلی به شرح زیر بود:

نام روستا	تعداد ثبت نام سازمان محلی زنان	تعداد ثبت نام سازمان محلی مردان
سنچولی	۳۲ نفر	۲۵ نفر
کیخا	۲۶ نفر	۲۷ نفر
ده بالا	۲۳ نفر	۲۱ نفر

در هامون شهر، اهالی از روستاهای مختلف در این شهر گردهم آمده و وابستگی های متفاوت قومی دارند و وسعت و جمعیت شهر قابل توجه می باشد. با توجه به این که سازمان محلی زمانی موفق است که در مکان های بزرگی مانند شهرها اعضای آن دارای مسایل و مشکلات مشابه باشند، بهتر است که به صورت محله ای شکل بگیرد. بنا به دلایل بیان شده قرار بر این شد که در جلسه بعدی با مشورت با شهردار، اهالی یکی از محلات برای تشکیل دو سازمان محلی زنان و مردان حضور داشته و ثبت نام از آن ها به عمل آید.

نماینده عشایر آقای جان آبادی نیز به دلیل وجود عروسی در یکی از چادرها در روز موعود، فقط توانسته بود تعداد محدودی از مردان را در چادر خود جمع نماید. به همین جهت ضمن تشریح مواردی که باید توضیح داده می شد، قرار بر این شد تا در جلسه بعدی زنان و مردان طایفه ایشان گردآمده و ثبت نام سازمان محلی صورت گیرد.

در جلسات برگزار شده در مساجد و سیاه چادر اهالی به مواردی اشاره کردند که در روند پیگیری پروژه می تواند بسیار مهم باشد. در زیر به این نکات اشاره می شود:

- در میان زنان هنر قالی بافی رایج بوده است و تا چند سال قبل بسیاری از زنان علاوه بر فعالیت کشاورزی به آن می پرداخته اند. در شرایط کنونی به دلیل مشکلات اقتصادی برچا داشتن دار قالی و نیز سختی کار، عموماً به فراموشی سپرده شده است. زنان تاکید داشتند که در صورتی که این فعالیت به صورت متمرکز و نه انفرادی برنامه زبری شود، بسیاری از دختران و زنان می توانند در آن مشارکت کنند.
- منطقه بهترین زمین، خاک و تجربه زراعت و پالیز داری را دارد، ولی مشکل کمبود آب، کشاورزی را با مشکل اساسی مواجه کرده است.
- پذیرفته اند که طبیعت زابل خشن است و با آن کنار آمده اند و می دانند که چگونه با این خشونت طبیعی مانند بادها هماهنگ شوند و یا مقابله نمایند. این موضوع خود دانش بومی ثبت نشده ای است که نیازمند ثبت شدن است.
- در روستای کیخا دانش بومی کشاورزی زیادی وجود دارد. اهالی تاکید می کردند که در همین روستا متخصصین کشاورزی بومی با تجربه زیاد وجود دارد.
- باید قانونی تصویب شود که اهمیت به سازمان های محلی را تضمین کند.
- در روستای کیخا یکی از خانم ها می گفت شرایط برای کشاورزی تغییر کرده و آب نیست و ما هم کارهای جدیدی را که وجود دارد و می توانیم انجام دهیم بلد نیستیم.
- سازمان محلی باید موجب شود که استعدادها شکوفا شود. نه تنها در سطح محلی بلکه در سطح ملی و حتی بین المللی

تصاویر زیر این نشست ها را نمایش می دهد.

جلسه توجیه طرح با اهالی روستای سنچولی

نشست توجیه طرح برای اهالی روستای کیخا

نشست توجیه طرح برای اهالی هامون شهر

نشست توجیه طرح در چادر عشایری

۶- انتخاب دفتر محلی سمن

با هماهنگی های مهندس سرگزی با اداره محیط زیست، و با مشورت های صورت گرفته با ایشان اتاق هایی از اداره محیط زیست هامون شهر به عنوان دفتر محلی سمن انتخاب شد. قرار گرفتن دفتر سمن در هامون شهر با توجه به نزدیکی به کلیه روستاها و مرکز عشایری و نیز در دسترس بودن امکانات، خدمات و تسهیلات مورد نیاز مانند خدمات بانکی و اداری، گزینه مناسبی می باشد.

لازم به ذکر است که این دفتر فاصله اندکی تا کلیه روستاهای اجرای طرح داشته و به آسانی برای سازمان های محلی و سایر روستاییان در دسترس می باشد.

۷- سایر بازدیدها و ملاقات ها:

در این سفر تیم کاری علاوه بر موارد بیان شده ملاقات ها و بازدیدهای دیگری نیز داشتند که به شرح زیر می باشد:

- ملاقات با دو تن از کارآفرینان منطقه که در کشت های پشتیبان یکدیگر و پرورش زنبور عسل و کسب درآمد اقتصادی از زراعت و زنبورداری موفق بوده اند. این دو نفر پدر و پسری به نام آقایان میری بودند که با داشتن ۱۷ هکتار زمین زراعی و استفاده بهینه از زمین، تنوع محصولات کشاورزی، صرفه جویی در مصرف آب، استفاده از سیستم های آبیاری تحت فشار، و فعالیت های درآمدزای مکمل مانند زنبورداری و دامداری، در زمره کارآفرینان موفق منطقه بودند. این گونه افراد و اقدامات آن ها می تواند، به عنوان نمونه های موفق، در منطقه شناسایی و مورد بررسی قرار گیرد.
- ملاقات با آقای دکتر گنجوی، دانشجوی مقطع دکتری مرتع و عضو مرکز تحقیقات کشاورزی و امور دام و استاد دانشگاه زابل بود. ایشان همچنین از اعضای پژوهشکده تالاب بین المللی هیرمند دانشگاه زابل بودند. اطلاعاتی که ایشان ارائه نمودند و در فعالیت های بعدی تیم مشارکت مردمی می تواند مورد توجه قرار گیرد می توان به موارد زیر اشاره نمود:
 - مراتع مرغوب حاشیه هامون ممیزی نشده است و همین امر انگیزه بهره برداری را افزایش داده و موجب تخریب مراتع مرغوب در طولانی مدت خواهد شد.
 - دامداران و عشایر در کل طول سال از مراتع تالابی حاشیه هامون بهره برداری می کنند که این امر موجب صدمه به مراتع می شود.
 - در شرایط کنونی سازمان های متعددی برای تالاب هامون برنامه هایی دارند که در برخی موارد با یکدیگر همخوان و هم سو نیست. بهتر است یک شورای برنامه ریزی برای هامون تشکیل شود که طرح های اجرایی هامون را تصویب نماید.
 - سازمان حفاظت محیط زیست با وجود تصویب حق آبه هامون هنوز هیچ طرح مدونی برای احیای هامون ندارد. (لازم به ذکر است که خود پژوهشکده تالاب هامون که دکتر گنجوی عضو آن بوده اند نیز طرحی برای احیای هامون نداشتند).
 - یکی از معضلات منطقه بالا بودن ذرات معلق با قطر کمتر از ۲/۵ میکرون در منطقه است که تا ۹ برابر استاندارد نیز می رسد. منشا محلی این پدیده خشک شدن بخشی از دریاچه هامون و بادهای موسمی است. پروژه منارید می تواند به این پدیده نیز توجه نماید.

○ احداث استخرهای پرورش ماهی در منطقه به دلیل کمبود آب و بالا بودن هزینه آن اقتصادی نیست.

○ دریاچه هامون و شهر زابل به شدت از تحت تاثیر تغییرات هامون صابری است.

- بازدید از چاه نیمه ها یکی دیگر از برنامه های بازدید گروه بود.
- بازدید از امامزاده و آثار تاریخی در کوه خواجه
- ملاقات با یکی از زارعین منطقه که با دارا بودن آب کافی و زمین بسیار، بر خلاف آقایان میری دارای کشاورزی موفق نبوده. محصول پیاز این زارع از زمین برداشت نشده بود و گلخانه ای که به کشت سبزیجات اختصاص داده بود با ضرر اقتصادی مواجه شده بود. این کشاورز تاکید داشت که در این منطقه فقط پرورش دام دارای صرفه اقتصادی است.